

יד
מהרי"ץ

שערי יצחק

השיעור השבועי

מפי מרן הגאון
הרב יצחק רצאבי שליט"א
פוסק עדת תימן

נמסר במוצש"ק

בא

שבט ה'תשפ"ב ב'של"ג
בבית המדרש "פעולת צדיק"
בני ברק

לק"י

נושאי השיעור:

אופן ביטוי המלה 'יְרוּחָנִי' במסורת ק"ק תימן יע"א.

דברי מהרד"ם זצ"ל בשו"ת רביד הזהב לגבי הנמצא בציבור שמתפללים בו שחרית מוקדם, ואפי' חזרת הש"צ קודם זמן תפילה, שיתפלל ביחידות כי גדולה עבירה לשמה, ומכאן חזינן ג"כ כי גדולה עבירה לשמה אינה נאמרת לגבי הלכות וק"ו לא לגבי עריות וכדו' אלא בחומרות ועניינים וכדו'.

ביאור ספר קול אליהו בשם הגר"א על המשנה באבות פ"ד משנה ב', בן עזאי אומר, הוי רץ למצוה קלה וכו' שמצוה גוררת מצוה וכו', והמשך בעניין האם גדולה עבירה לשמה זהו חובה או מצוה, או רק היתר.

המשך בעניין האם ניתן לומר גדולה עבירה לשמה גם בזמנינו, כגון חסידי הבעש"ט המתפללים אחרי הזמן, מהי דרכם של יהודי תימן במחלוקת שבין הליטאים לבין החסידים, בלימוד ובהנהגה ובחסידות, וחשיבות הקריאה בספר הזוה"ק גם מבלי להבין.

הרעיון של "דילול אוכלוסין" מחשש שלא יהיה מקום לכולם בעולם, אינו בא מן הגויים, אלא יש לזה מקורות במפרשי תוה"ק, שכך הקב"ה עושה ע"י מלחמות ומגיפות הבאות לעולם. וכמה תשובות לשאלה איך בתחיית המתים, תכיל ארץ ישראל את כולם.

המשך בעניין המעשה ברבי אלעזר בן ערך שהיה 'מעייין המתגבר' עד שהלך לדיומסית ושכח תלמודו וכו', ודחיית תשובת ספר 'אוצר הדרשות הקצרות' לגבי השאלה כיצד הגיע מאיגרא רמא לבירא עמיקתא, ואפילו את אותיות א"ב, וקרא בס"ת 'החרש היה לבס' במקום 'החודש הזה לכם', עד שטעה בדבר כה פשוט, וכן דחיית דבריו בהמשך לגבי הקשר שבין 'מעייין המתגבר' לבין 'לב טוב'.

השלמה לשיעור מוצש"ק נח ולך לך התשפ"ב לגבי 'נתן דצוציתא', חיזוק לתשובת מרן שליט"א לגבי השאלה כיצד אשתו הצדקת הסכימה לחטוא וכו', וחשיבות לימוד המוסר אשר יכול להשפיע הרבה על האדם.

כל הזכויות שמורות

יוצ"ל ע"י מוסדות יד מהרי"ץ בני ברק

טלפקס: 03-5358404. נייד: 050-4140741

דוא"ל: yad@maharitz.co.il

להאזנה לשיעור דרך הטלפון:

קול יהודי תימן – 072-33-642-23 שלוחה 6

מספר השיעור בקו "קול יהודי תימן" – 627

לשמיעת השיעור במערכת קול הלשון – 03-6171031

השיעור מוקדש להצלחת ידידנו רבי זכאי בן רבי זכריה גיבלי הי"ו, ממדינת אריזונה שבארצות הברית, ולהצלחת כל בני משפחתו שיחיו, ברוחניות ובגשמיות. בעבור שהתנדב ביד רחבה ובנפש חפיעה למוסדות יד מהרי"ץ. המקום ברוך הוא ירצה נדבתו, ויברך מעשי ידיהם, ומכל צרה ונוק יצילם, וימלא כל משאלות ליבו וליבם וליבכם לטובה ולברכה, אכי"ר.

בשם רחמן.

השיעור מוקדש להצלחת ידידנו רבי זכאי בן רבי זכריה גיבלי הי"ו, ממדינת אריזונה שבארצות הברית, ולהצלחת כל בני משפחתו שיחיו, ברוחניות ובגשמיות.

בעבור שהתנדב ביד רחבה ובנפש חפיעה

למוסדות יד מהרי"ץ.

המקום ברוך הוא ירצה נדבתו, ויברך מעשי ידיהם, ומכל צרה ונוק יצילם, וימלא כל משאלות ליבו וליבם, וליבכם לטובה ולברכה, אכי"ר.

אופן ביטוי המלה 'רוחני' במסורת ק"ק תימן יע"א.

לפני שניכנס לעניין השיעור, נקדים אגב שהזכרתי את המלה הזאת, 'רוחניות', יש להדגיש כי כך היא גירסתנו, 'רוחני', הרי"ש בפתח והו"א בשוא, לא רוחני בשורק.

לפני שבוע ת"ח אחד שאל אותי, הוא אמר לי, שזה נשמע לו כמו בלשון ערבית, שאומרים רוחאני. בשלמא בארמית, יש לנו 'לאפוקי', 'לבשולוי', 'לאטמוני', לנסוי, לאודועי, לאוקומי, לאברוי וכדומה. אבל המלה 'רוחני', הרי היא בלשון הקודש. ונראה שזה לא מתאים, ולכן עלה בדעתי שזה הושפע בטעות משפת המדינה שהיתה ערבית.

עניתי לו, ומה תגיד לגבי המלה 'דוקא', וכן 'עולה', הרי הן ג"כ בלשון הקודש.

שמע מינה כי אין בכך שום קושיא, כי גם בלשה"ק ישנן מלים כאלה, על אותו המשקל, 'רוחני'. מצינו זאת גם בדיואן, בשיר שייסד רבי שלום שבזי, אהבת יום שבת וכו', 'במזון רוחני'. נראה שזה בא להבדיל ממשמעות רוח, שהיא תנועת אויר. והערבים כנראה לקחו מאתנו כדרכם.

דברי מהרד"ם זצ"ל בשו"ת רביד הזהב לגבי הנמצא בציבור שמתפללים בו שחרית מוקדם, ואפי' חזרת הש"צ קודם זמן תפילה, שיתפלל ביחידות כי גדולה עבירה לשמה, ומכאן חזינן ג"כ כי גדולה עבירה לשמה אינה נאמרת לגבי הלכות וק"ו לא לגבי עריות וכדו' אלא בחומרות ועניינים וכדו'.

בשו"ת רביד הזהב [סימן י"ג] מובאת, שאלה. צריך אני שתודיעני זמן ק"ש זמן תפלה, ואיזה דרך הטוב ומן המובחר, ואיזה דרך בדיעבד

ואיזה דרך לכתחלה, ומה נקרא שעת הדוחק, וכיצד יוכל האדם לכוין השעה שהיא מן המובחר, ואיזה דרך טוב להקדימו קצת או לאחרו, ואם הראוי שלא להקדים והקהל מקדימים, אני כיצד אתנהג שלא אפסיד קדיש וקדושה וברכו, והשלמת תיבות של ק"ש, ומהו הנץ החמה ומה טעם לקביעות הזמן הזה, ושכרך כפול מן השמים.

זאת שאלה, ששאלו את מהר"ד משרקי זצ"ל, בעל שתילי זיתים, שהיה אחד מגדולי הדור בתימן לפני 300-250 שנה, ואחד מרבותיו של גאון עוזנו מהרי"ץ זיע"א. בשו"ת רביד הזהב, חלק מן התשובות הן של בנו, וחלק הן שלו. אבל את התשובה לשאלה דלעיל, הוא בעצמו כתב אותה, וישנן הוכחות לכך, כגון שהוא כותב שם 'כמו שכתבתי בספר שתילי זיתים', וכדלקמן.

לא ניכנס אל הנושא עצמו, נראה שהוא מפקפק על המנהג המקובל אצל התימנים שמתפללים קצת מוקדם, אנחנו ב"ה זכינו להסביר זאת, כי אבותינו נע"ג החשיבו את הנץ, לא כאשר רואים את השמש בעצמה, אלא חצי שעה או שעה לפני כן, כפי שיטת הבית דוד, וזאת יען כי צריכים לנפות את שטח גובה ההרים שבאופק. גם כאשר לא רואים כאן את השמש, אבל במקומות אחרים גבוהים רואים אותה. אם באופק, ההרים לא היו מסתירים, אז כן היתה השמש נראית. וכמ"ש בס"ד בשלחן ערוך המקוצר ובשו"ת עולת יצחק, ועוד.

לגבי הנץ החמה לשיטתנו, רבים כתבו כי בתימן הקילו מחמת הדוחק, וכך היה מקובל לומר. ומעולם הוקשה לי, התייח בימות בחול. אבל בשבתות וימים טובים וחול המועד ופורים, שאין אז שום דוחק, מדוע הקילו. וכשראיתי לשעבר את דברי מעכ"ת, אורו עיני ורעיוני. איתמר].

לא ניכנס כעת לשאלה הזאת ונע"ע לקמן בסוף השיעור, כי ברצוני לעמוד רק על פרט אחד, שנכנס בדרך אגב בתשובה שם, מה שנוגע אל הנושא שאנו מדברים עליו בזמן האחרון.

שערי יצחק – השיעור השבועי

שיתפלל אח"כ לבדו. אם אתה לא יכול לשכנע את הציבור, לא ישמעו לך, ואפילו בחזרה זה עדיין לא הזמן, אזי תתפלל אח"כ ביחידות.

וגדולה עבירה לשמה, ממצוה שלא לשמה.

שמעתם? תעשה בזה עבירה לשמה. זהו הנושא שאני מדבר עליו בזמן האחרון.

יש לי סתם הערה ב'סוגריים', אינני יודע מדוע הוא, וכן הרבה מחברים כותבים כך, 'גדולה עבירה לשמה, ממצוה שלא לשמה', הרי מסקנת הגמרא אינה כן. וכן הוא בדברי הגר"א דלקמן. אינני יודע, מדוע הם מעתיקים את ההוה אמינא? כי במסכת נוזר, הגמרא אכן אומרת כך בהתחלה, אבל הגמרא מקשה על כך, ואומרת לבסוף כי 'גדולה עבירה לשמה, במצוה שלא לשמה'. זאת אותה הדרגה. לא שזה יותר. איני יודע מה הסיבה שלהם? למה לא הלכו לפי המסקנא? אבל עכ"פ אין מכך נפקא מינה גדולה.

ואפשר שיהא בשעה שהציבור מתפללים, עיין מ"א סי' צ' סק"ט. נראה שכוונתו בזה לומר, כי לשון המג"א שם, במקום שהוא מציין, שזה 'בשעה שקהילות ישראל מתפללים'. דהיינו, הציבור שלך אינם מתפללים כעת, אבל יכול להיות שבמקומות אחרים מתפללים כעת, 'קהילות ישראל', א"כ אולי אפילו כשאין זאת כאן בסביבה שלך, אבל ישנו מקום אחר שמתפללים אז.

והעושה כן, רוח חכמים ונביאים נוחה הימנו, שחש למצותם.

מכאן אני למד, מדבריו אלו אני מוציא, לגבי המושג 'עבירה לשמה', מה שדיברנו בעבר [שיעור מוצש"ק ויגש, ויחי, שמות, התשפ"ב] האם זאת הלכה למעשה או שלא, הבאנו את שיטת הגר"ח מואלאזין שזה רק לפני מתן תורה, אבל לא אחרי מתן תורה, רק במקרים מסויימים בודדים. ואכן כך נראה. ברמב"ם ובש"ע אין מושג כזה, 'עבירה לשמה'. לא מובא ברמב"ם, שישנו דבר כזה. נראה כי אין הדבר 'הלכה למעשה'.

תוך כדי התשובה, מהרד"ם אומר לשואל כך. תשמע, הציבור אצלכם, מתפללים יותר מדאי מוקדם. ואמנם השאלה יכולה להיות גם באופן אחר, לאו דוקא באופן הזה, כגון אדם שמזדמן לציבור שמקדימים יותר מדאי בודאי.

ועל כך הוא עונה לו בזה"ל, וכן יעשה המתפלל בצבור, והם מקדימין, יקרא הזמירות עמהם משום ברב עם הדרת מלך, ויקרא ג"כ ק"ש עמהם כדי שיקבל עמהם עול מלכות שמים, וימתין קודם פרשת ויאמר, ויכון לשמוע משליח צבור אני ה' אלהיכם, וכמ"ש – זה ר"ת וכמו שכתבתי, מדבר על עצמו. לא וכמו שכתב – בספר שתילי זיתים סי' ס"א סק"ה, שעולה לו כאלו קראם. ומצאתי אח"כ שכ"כ סדר היום ז"ל. דהיינו, אפילו שאינך אומר בפה 'אני י"י אלהיכם'.

ולא יסמוך על ט"ו ויין, וכמ"ש בשם ספר תולעת יעקב, דאפילו הכי קרינן ביה וְחֶסְרוֹן לֹא יוּכַל לְהַמְנוֹת נְקֻלַּת א', ט"ו, והרי הוא פגום בגופו ואין הברכה שורה על דבר פגום. ט"ו ואו"י, לא פותר ממש את הבעיא.

ואפי' יהא הפסק כדי לגמור את כולה, וכמ"ש שו"ע סי' ס"ה ס"א.

טוב, מה הלאה? הרי בעת הוא ממתין, מתעכב. ויתפלל עם השליח צבור בחזרה. דהיינו, כשהם מתפללים בלחש, תגיד פרשת ויאמר וגו', אמת ויציב וכו', שיתעכב בכדי להסמיך גאולה לתפילה, וכאשר מתחיל חזרת הש"צ תתפלל איתו.

והוה ליה זמן שהציבור מתפללים. גם זה נחשב, כיון שכעת חזרת הש"צ, כידוע וכמפורסם – בעיקר בשם החתם סופר, אבל מהרד"ם לא ראה את בחת"ס, עדיין ספר זה לא נפוץ, הם היו בערך באותו דור – המקור הרי הוא כבר ברמב"ם שנראה ממנו שזה ג"כ נחשב חזרת ש"צ, ואדרבה אפילו שהעיקר הוא חזרת ש"צ, כי זה בקול רם, לא בלחש. אם כן, לא הפסדת תפילה בציבור.

ואם עדיין לא הגיע הזמן – מה יהיה אם אפי' בחזרה לא הגיע הזמן? מה יעשה? – מוטב

מה שכן, מהרד"ם משתמש בכך, לגבי עניינים שאינם עבירות ממש, אלא דברים שצריך לעשותם לכתחילה, כגון להתפלל בציבור וכו'. למרות שאני מפסיד זאת, אומר מהרד"ם, זה 'עבירה לשמה'. דהיינו, הורידו זאת. משתמשים במושג 'עבירה לשמה', במינון נמוך.

בהמשך נראה כזאת בעז"ה, כי לפעמים ישנה איזו חומרא, והאדם צריך לשקול, כי אם האדם יעשה את החומרא, אזי מפסיד עניין חשוב יותר ממנו. נניח שישנה חומרא – עפ"י הסוד – שצריך לעשותה, ולפעמים ישנו שיקול לא לעשות אותה. זה נקרא 'עבירה לשמה'. הורידו זאת, לא לגבי הלכות, וק"ו לא לעניינים חמורים של גילוי עריות וכדו', אלא בדברים שהם הרבה מדרגות פחות, שאז יש מקום להשתמש בכלל הזה. צמצמו והגבילו מאד את העניין הזה.

ולענ"ד אפשר לומר שלא כתב כך רביד הזהב אלא דרך מליצה. שהרי אפילו אם לא היתה גדולה עבירה לשמה, מסתברא שהיה מורה לשואל לעשות כך, כיון שעדיין לא הגיע זמן התפילה, וזה דוחה תפילה בציבור. איתמר.]

ביאור ספר קול אליהו בשם הגר"א על המשנה באבות פ"ד משנה ב', בן עזאי אומר, הו רץ למצוה קלה וכו' שמצוה גוררת מצוה וכו', והמשך בעניין האם גדולה עבירה לשמה זהו חובה או מצוה, או רק היתר.

בספר קול אליהו ובדף פ"ז, מובא בשם הגר"א מוילנא, ישנם שם חידושים של הגר"א בעניינים שונים, ומציינים בהערה [באות רמ"א] על העניין דלקמן, כי המקור לכך הוא בספר קנמוז בושם על עין יעקב. לע"ע לא הישגתי את הספר הזה עצמו, אבל הם מעתיקים אותו. [לאחר השיעור, זכיתי לראות את הספר, ועפ"ז נוסף דברים בלנ"ד בשיעור הבא].

הגר"א מדבר על המשנה במסכת אבות [פרק רביעי משנה ב'] בן עזאי אומר, הו רץ למצוה קלה כבחמורה. כתוב כאן בהמשך, ובורח מן העבירה. אבל אנחנו התימנים גורסים, וברח מן העבירה, בלשון ציווי. וכמ"ש בס"ד במילי

דאבות שם. שמצוה גוררת מצוה, ועבירה גוררת עבירה. ששכר מצוה, ושכר עבירה, עבירה.

זאת משנה מפורסמת, אבל הוא שואל כאן עליה כמה שאלות.

וז"ל שם, הנה המשנה הזאת כולה מוקשה. [מקובל לכתוב כולה מקשה, דרך מליצה כלישנא דקרא גבי המנורה. וכן כתב גם מעכ"ת בנפלאות מתורתך פרשת שלח לך ריש דף של"א. איתמר.] אי מאי לשון רץ ובורח?

מה הפירוש, הו רץ למצוה קלה, הרי ישנן הרבה מצוות, וכי צריך לרוץ בכדי לקיים את המצוה? נניח שאדם לוקח ציצית, וכי הוא צריך לרוץ לציצית? וכן לברוח מן העבירה, אם יש ליד האדם דבר שאסור לאכול אותו, כגון שאינו מעושר, או נבילות וטריפות, וכי הוא צריך לברוח?

טוב, כמובן שיש לכם תשובות לשאלה הזאת, וגם לי. אבל אני אומר את דבריו, כי אלו הקדמות. אפשר לתרץ את השאלות הללו בצורה אחרת, אבל נביא את המהלך שלו.

ב' למה לו לבן עזאי לומר זה, אטו לא ידעינן דמצוה קלה יותר טובה מן עבירה? פשיטא. מה בן עזאי מחדש לנו? שמצוה קלה, ולברוח מן העבירה? זהו חידוש? מי אינו יודע זאת?

ג' מן העבירה, משמע הידוע. וכי מדובר דוקא על עבירה ידועה? על מה בן עזאי מדבר?

ד' למה ליה לפרש טעם לזה שמצוה גוררת וכו' ועבירה גוררת עבירה, משמע דבלא טעם זה הייתי אומר שהעבירה יותר טובה להעשות ממצוה. זאת הסיבה? ובלי זה, לא צריך לעשות? גם אם לא היתה עבירה גוררת עבירה, הרי מצד עצמו אסור לעשות עבירה, לא בגלל שהיא גוררת עבירה, זה עצמו אסור. וכן לגבי מצוה, יש חובה לעשות את המצוה, מה אתה צריך את הטעם הזה?

אתמהה. ועין במפרשים ז"ל.

הוא בעצמו מציין, כי אכן במפרשים ישנם תירוצים לגבי השאלות האלה, אבל הוא בא ואומר פירוש משלו.

לזה אורי לן התנא בן עזאי, דאף על גב דבבא לידך עבירה לשמה, מוכרח אתה לעשותה, עם כל זה לא תרוץ אחריה לבקש לך הזדמנות לעשותה, ואדרבה הוי בורח ממנה. אמת שאם באה לך עבירה, אתה חייב לעשות אותה, אבל אל תחפש את העבירות האלה. הדבר נכון, שכאשר ישנו מצב כזה, חייבים לעשות זאת. אולם אתה אל תחפש זאת, אל תביא את עצמך למצבים האלה. זהו זכרח מן העבירה, בה"א הידיעה, עבירה לשמה. כי האף אמנם שעבירה לשמה היא חשובה, וחובה לעשות אותה, אבל סוף סוף לא טוב הדבר, תברח מזה.

ולגבי תורה ומצוות אף שלא לשמן, אף דשווין הם לעבירה לשמה, עם כל זה הוי רץ אחריה. הפוך לגבי המצוות הללו, שאינן לשמן. תרוץ אליהן. אבל מעבירה לשמה, תברח.

וביאר הטעם, שמצוה גוררת מצוה, רצונו לומר תורה ומצוות אף שלא לשמן יביאוך שתעשם לשמן. ועבירה גוררת עבירה ר"ל אף עבירה לשמה, אם תרוץ אחריה, יביאך לידי עבירה שלא לשמה ח"ו. כעת מובן, למה בן עזאי צריך להגיד את הסיבה, שמצוה גוררת מצוה. תורה ומצוות שלא לשמן, נכון שזה לא רצוי, אבל עכ"פ מתוך שלא לשמה בא לשמה, א"כ הרווחת מהמצוה שלא לשמה.

ולכן מפיך לה בלשון רץ ובורח, ואמר ששכר מצוה מצוה ושכר עבירה עבירה, הכל על כוונה זו. יפה מאד.

אבל אם כן, הדבר פלא עצום. הרי זאת משנה במסכת אבות, בשם בן עזאי. ולפי הגר"א כאן, כך משמע מדבריו, ש'גדולה עבירה לשמה' זאת הלכה למעשה גם בזמנינו. לא כפי שהבאנו בשם הגר"ח מואלאז'ין, שהוא תלמידו של הגר"א, 'פה שני לאליהו, כל התורה שלו היא מהגר"א, [לדבריו אין אומרים 'גדולה עבירה לשמה' לאחר מתן תורה]. לפי הגר"א כאן נראה, שזה אכן להלכה למעשה. הוא רק אומר לך, אל תחפש את העבירות הללו, כי זה לא רצוי. אבל אם הזדמן לך, אתה חייב לעשות. לכאורה נראה, שזאת הלכה למעשה.

אמנם יבואר, והוא, האיי בן עזאי, ידענו ממנו [יבמות דף ס"ג ע"ב] אשר חשקה נפשו בתורה עד שלא רצה לישא אשה. פירושו, הוא מבטל מצות נישואין, בכדי ללמוד תורה. זאת 'עבירה לשמה', כביכול.

והוא ז"ל המיעץ לפי דרכו אמר, הוי רץ למצוה קלה ובורח מן העבירה, דוקא בלשון רץ ובורח, דאיתא במס' נזיר [דף כ"ג ע"ב] ובמס' הוריות [דף י" ע"ב] גדולה עבירה לשמה ממצוה שלא לשמה, ופריך שם והאמר רב יהודה אמר רב לעולם יעסוק אדם בתורה ומצות אפילו שלא לשמן שמתוך שלא לשמה בא לשמה. למה אתה אומר שזה גדול יותר? דבר זה רמזנו מקודם. זאת הקושיא. והגמרא מתרצת, ומשני, אלא אימא כמצוה שלא לשמה ע"כ. זהו אותו הדבר.

כעת הוא אומר דבר מעניין, מאי נפקא מינה בין ההוה אמינא לבין המסקנא?

מה יהיה, אדם הזדמן לו עבירה לשמה, וגם מצוה שלא לשמה. בבת אחת. יש לו אפשרות, או לעשות את זה, או את זה. מה הוא צריך לבחור? עבירה לשמה? או מצוה שלא לשמה?

הדבר תלוי, לפי ההוה אמינא, או לפי המסקנא. לפי ההו"א, 'גדולה עבירה לשמה, ממצוה שלא לשמה', א"כ תעשה את ה'עבירה לשמה', זה יותר חשוב. אבל לפי המסקנא, הם אותו הדבר, א"כ פירושו שתעשה מה שאתה רוצה. הבחירה בידך. הפלא ופלא.

וז"ל שם, נמצא לפי זה, אם יזדמן לאדם עבירה לשמה, ומצוה שלא לשמה, הרי למאן דס"ד מעיקרא, צריך להזניח המצוה ולעבור העבירה דלשמה. ולפי המסקנא, שווים הם, ואיזה שירצה יעשה.

כעת הוא אומר חידוש גדול. הרי היתה לנו חקירה [שיעור מוצש"ק שמות התשפ"ב], האם 'גדולה עבירה לשמה' זהו היתר, או שזה חיוב, דהיינו מוכרח. והנה כאן פשוט לו, שזה מוכרח, חייבים לעשות זאת, זאת לא רק אפשרות.

כך הוא כותב, ואם נזדמן לו רק עבירה לשמה, ודאי דמחויב לעשות להצלת כלל ישראל, כמעשה דיעל.

אין לי תשובה, לגבי השאלה הזאת. אלא אם כן נגיד, שהגר"ח מואלאזין לא סמך על הספר הזה, אשר כתב כך בשם הגר"א. זה לא הגר"א שאמר את המובא בספר קנמון בושם, שאינני יודע מי חיברו. אולי הוא יגיד, שאינו מוסמך. ועיין בשיעור הבא.

המשך בעניין האם ניתן לומר 'גדולה עבירה לשמה' גם בזמנינו, כגון חסידי הבעש"ט המתפללים אחרי הזמן, מהי דרכם של יהודי תימן במחלוקת שבין הליטאים לבין החסידים, בלימוד ובהנהגה ובחסידות, וחשיבות הקריאה בספר הזה"ק גם מבלי להבין. בכל אופן, אמרנו כי אצל גדולי החסידות, נראה שאכן מכל מקום יש להם את השיטה הזאת. אבל גם לפי דבריהם, המדובר רק לגבי גדולי ישראל, אבל לא באנשים רגילים. אינני יודע, בדורות שלנו הדבר בודאי אינו שייך, אלא רק ליחידים יחידים.

כי אפילו לגבי תפילה שלא בזמנה, מה שנפוץ אצלם להתפלל לא בזמן, הם עושים זאת, כיון שזה בגדר 'עבירה לשמה'. זהו ההיתר שלהם, התירוץ האחרון שיש להם, לגבי הנושא הזה. כיון שהם צריכים הכנות לתפילה וכו', ואי אפשר ואינו מסוגל וכו', לכן הם חייבים להתפלל שלא בזמן.

ע"כ ברצוני לומר, מהי הדרך שלנו [התימנים], לגבי כל הנושאים האלה.

הדבר ברור, שאבותינו נע"ג, מעולם לא עלה על דעתם דברים כאלה, כביכול ישנה אפשרות של צדדים, לדחות את התפילה. וכן אצל הספרדים. זכורני שהרב יעקב מוצפי מהעדה החרדית הספרדית, כאשר האדמו"ר מסאטמר ביקר כאן בארץ ישראל, הוא לא היה מוכן להיפגש איתו. הוא טען, איך יכול להיות? אתם עושים שלא כדין ושלא כדת. כיצד אתם מתפללים אחרי זמן תפילה? היה נראה לו, שזאת סטייה מההלכה והיהדות.

כיום שאנחנו בא"י, אנו שומעים על מניינים של שחרית ב'איצקוביץ' אפילו בשעה 11 או 12 בבוקר, אינני יודע בדיוק באלו שעות, אבל אצל אבותינו בתימן, שעה אחרי הנץ החמה,

אין תפילה. אין בית הכנסת שמתפללים. לא תמצא בית כנסת שיש בו מניין. ואם מישהו צריך להתפלל אז, אז הוא מסכן, זקן או חולה, והוא מתפלל ביחידות. אבל בציבור, אין. נגמר. לא תמצא בית כנסת. בכל גלילות תימן. לא היו דברים כאלה.

מצד שני, ישנו את העניין של חסידי הבעש"ט. החסידות חידשה הרבה דברים. ומאידך הליטאים, שהיתה להם התנגדות גדולה גם לנושא הזה. צריכים א"כ לברר, היכן אנחנו נמצאים?

מצד אחד, אנחנו לא מתנגדים לחסידות. באופן כללי. ברוך ה', הם אנשים צדיקים, ואנחנו לא נגד השיטה שלהם. בפרט, שהרבה דברים אצלם, חיזוק הרבה את היראת שמים ואת הקדושה והצניעות וכו'. אין ספק בכך. ובעצם, היסודות שלהם בנויות הרבה על תורת הקבלה, עפ"י הזוהר הקדוש והאר"י ז"ל. מאידך אצל הליטאים, גם גדולי הליטאים שהיו 'מקובלים', בכל זאת השאירו את זה בסתר, כי זה לדעתם לא נחלת כלל הציבור. לא להמון העם. לדעתם זה צריך להישאר, רק ממש ליחידים.

גדולי בעלי המוסר, כגון הסבא מסלבודקא והסבא מקלם, המפורסמים, רואים אנחנו 'בין השיטין' שהם ידעו ועסקו בתורת הנסתר. ק"ו הרב אליהו לופיאן, שהיה בדור שלנו, ואני בעצמי זכיתי להכירו בהיותו בירושלם עיקו"ת. רואים שהם עסקו בכך. אבל זה רק 'מציץ' פה ושם, בעיקר לעצמם. אבל לא לכלל הציבור. מצד שני, אצלינו זה כן נחלת הכלל, עניין לימוד ספר הזוהר הקד' גם בציבור. ומי שיעיין בספרי גאון עוזנו מהרי"ץ זיע"א, כמעט אין עמוד שלא מוזכר הזוה"ק, וספרי קבלה אחרים. יכול להיות, שההבדל הוא נעוץ קצת בשרשים, בשרשי הנשמה, בדרך החיים, באופי. מה שנקרא היום 'מנטליות'. לא לכל אחד הדבר מתאים, כי עלול לצאת מכך טעויות וכו'.

יישר כוחו של הבה"ח יוסף כהן הי"ו, משיבת בית מדרש עליון כאן, בן ידידנו הרב משה כהן

ובדף 981 [הערה 92] מובא כך, אודות יחסו של בעל "הפלאה" לתנועת החסידות, מסופר שביקר את המגיד ממזריץ' ושמע מתורתו, ואפשר שסבר להסתפח אליה כאחיו הג"ר שמעלקע. מה שהביא את ה"נודע ביהודה" והג"ר יוסף שטיינהרט לכתוב אליו דברים חריפים, ולהניאו מכוונתו זו.

מאידך, ראה עדות תלמידו החת"ס, אשר העיד עליו כמו על הגר"נ אדלר, כי אף שהתפלל בעצמו נוסח האר"י, הרי שכל המניין שלו, כולל בנו ה"מחנה לוי", התפללו נוסח אשכנז.

כידוע, החסידים בעבר התפללו גם הם בנוסח אשכנז. ושינו. כפי שאצלנו התימנים, ישנם אנשים שהתחילו להתפלל בנוסח הספרדים, אלו השאמי, כך קרה גם אצלם.

לכן, אם אנחנו מדברים לגבי התימנים, זאת גם דוגמא. אמנם זאת אינה הדרך שלנו, אנחנו מחזיקים בנוסח התימני הקדום, בלדי. אבל חלק מן התימנים כן שינו. שאמי. בכל אופן, הוא אומר שם, כי הם לא הנחילו זאת לתלמידיהם, והם לא המשיכו בדרך שלהם.

ושוב העיד החת"ס, כי בכל הדרושים ששמע הוא ממנו, לא הזכיר מעולם את ספר הזוהר, שלא כדרכם של גדולי החסידות, ושוב ציין כי "לא המשיך עדה" אחריו להנחילם את הנהגותיו. הרי לך מסקנא ברורה, שבסופו של דבר נמנע ה"הפלאה" מהצטרפות אל התנועה.

שאלה מהקהל: אולי אצל האשכנזים זה יותר רגיש, בגלל שבתאי צבי.

תשובת מרן שליט"א: לכאורה נכון. אכן הרבה היה מחשש זה. כי הם תלו הרבה משגעונותיהם בזוה"ק. בתורת הנסתר. אבל עניין שבתאי צבי, היה גם אצל הספרדים, לא רק אצל האשכנזים. שבתאי צבי בעצמו, היה ספרדי. בארץ ישראל ובתורכיה וכו'. בזמן משיח השקר שבתאי צבי, שר"י, כמעט כל העולם השתבש אחריו, כי היו מן השמים דברים גדולים ונוראים, זה היה כמו הטעיה. גדול ונורא. בין אשכנזים ובין ספרדים, גם הב"ח והט"ז.

יצ"ו, שהשיג לי את הספר 'הגאון', שחיבר הרב דב אליאך, שבחלק השלישי יש לו פרק שלם על הפולמוס, דברים שהליטאים התנגדו לחסידים, ומהי הדרך והשיטה.

אחד מן הדברים, זהו הנושא דלעיל, בעניין הלימוד בספר הזוה"ק. ולגבי זה, גם החת"ס סופר, שהוא לא היה מחסידי הבעש"ט, הוא לא היה שייך לתנועת החסידות. אמנם מצד שני, בסופו של דבר, כל תלמידיו וצאצאיו נהיו חסידים. אבל החת"ס בעצמו, לא היה כזה.

גם החת"ס התנגד לכך, הביאו זאת שם [בדף 979] בשמו בזוה"ל, האמת לא אכחיד, כי מרגלא בפומי, כי כל האמור להלכה בשו"ע, היא תורה נתונה לכל ישראל בשוה, ואין בודד במועדיו. אין יהודי, אשר יסטה מן השלחן ערוך.

אכן, כל המתחסד עם קונו, ניכר במעלליו מה שליבו בודה לשם ה', להזיר נזיר מכל אשר ידבנו ליבו. ובזה אין סגנון אחד עולה לשניים. ענייני החסידות, אינם דבר ציבורי. ישנו אחד שעושה חסידות בזאת, ואחר עושה את החומרא הזאת. כי אין לב ב' בני אדם שוה באהבת ה' וכו'.

ואך לעשות עדה שלימה, שכולם יתחסדו במנהג אחד לכולם, אם כן היא גופא נעשה חק לישראל ומצות אנשים, וזה אי אפשר. אתה עושה מכך 'חוק' זה נהיה 'שלחן ערוך' הדבר אינו אפשרי.

וממשיך החת"ס וכותב, ולכן ראיתי רבותי, הגאון הפלאה ז"ל, ומורי החסיד שבכהונה מהו נתן אדליר זצ"ל – ידוע שהר"ר נתן אדלר, שינה את נוסח התפילה, לנוסח ספרד, בגלל תורת הקבלה – והגאון מהו זלמן חסיד ז"ל, שלא המשיכו עדה. הם לא הנחילו זאת לציבור.

מעיד אני עלי, שמימי לא שמעתי מפי קדושי ישראל הנ"ל, ספר הזוהר יוצא מפי קדשם בשום דרוש, ותודה להי"ת לא זזה ידי מתוך ידם ולא חסרתי מהם וכו', זה הוא מה שמרגלא בפומי. דהיינו, אפילו הם, שמרו זאת בסתר.

אפילו רבי חיים בנבנישתי בעל כנסת הגדולה, ג"כ האמין בשבתאי צבי. אפילו גדולי תורה, האמינו בו. חוץ מבודדים, כמו מה"ר יעקב ששפורטש. זה היה שיבוש גדול. אותות ומופתים. שבתאי צבי ידע את השם המפורש, הדבר אינו פשוט. בעל כנסת הגדולה פסק, שמותר לחלל שבת בשביל שבתאי צבי. לטובתו. עד שנתגלה בסוף רשעתו, הוא ובני חבורתו. כנראה אפילו לארץ תימן, הגיעו השמועות על שבתאי צבי. לא ניכנס לכך כעת. בכל אופן, לגבי הדרך הזאת, הדרך שלנו היא כן כמו החסידים. אצלנו היה ידוע עניין מעלת ספר הזוהר הקדוש, ולמדו בו גדולים ואפילו קטנים, בפרהסיא בציבור. ואדרבה מהרי"ץ מאד עודד זאת. רבינו שלום שבזי אומר [בשירתו המתחלת ביום שבת אשבח], 'בקבלה וסוד תפתח, תהא חן נגמלי'. כשלמדו בציבור, כגון בשבת, דבר ראשון – הפתיחה היתה – בלימוד הזוה"ק, כי זה מזכך את הנשמה.

מהרי"ץ כותב על כך בכמה מקומות, כגון לגבי לימוד בזוה"ק בערב שבת, כי זה זמן מסוגל [בעץ חיים דף צ"ה ע"ב אות כ"א], וכן במנחה של שבת [בדף קמ"ד ע"א] [בזה"ל, חסידים ראשונים ע"ה נהגו תחילה לקרוא מעט בספרי הקבלה, כיון זוהר או תיקונים או חייט ז"ל. לצערי, בזמנינו, הדור שלנו קצת השתנה בדברים האלה. מהרי"ץ אומר, 'זוהר, או תיקונים' – דהיינו תיקוני הזוה"ק, 'או חייט', זהו ספר מערכת האלהות, שיש עליו פירוש של רבי יהודה חייט. ואף אם לא יודע הבין, יש בו סגולה נפלאה, מה שלא יעשה באלף אלפי דרושים ורבבות פשטים. התועלת של לימוד הזה, פי 'אלף אלפי דרושים, ורבבות פשטים'. אין מה להשוות את התוצאה.

מצד שני, ראיתי כי אחד מגדולי הליטאים, כותב במפורש כנגד זה.

בספר אלפי מנשה – לרבי מנשה מאילייה [פרק ל"ג] – כתב בזה"ל, נדמה לכמה, שעצם האהבה והיראה שמדמין להידבק בה' ובתורתו ובשמותיו הקדושים, שכל התורה היא שמותיו

של הקב"ה, מה שיבא בע"ה פי' זה בביאור פשוט ומושכל. והם סוברים כפשטם, כשמדברים עצמם במחשבתם והרהורי לבותם לאהבה את ה' ותורתו, ושמותיו הקדושים הוא עניין סגולתי שימצאו חן בעיני הבורא יתב'. וכמו שמפורסם אצל כמה, שלשון הזוהר, הוא מסוגל לנשמה אף למי שאינו מבין דבריו.

הוא אומר, שהדבר 'מפורסם'. הספר שלו, מיועד להסביר את השקפותיהם. רואים שהמהלך שלו, כדי לבטל דעה חולקת. כיון שבזמנם היו מחלוקות גדולות בין החסידים לבין הליטאים, אז הוא מבאר את השקפת גדולי הליטאים, מה שהם חושבים.

הוא כותב, כי מפורסם אצלם – כנראה אצל החסידים – שזה מסוגל לנשמה. אבל הוא שואל על כך בזה"ל, ועד דאתי התנא רשב"י וחיבר את ספר הזוהר הקדוש, מה סגולה ביתה בידיהם להעלות את נשמתם?

זאת הקושיא. והוא נשאר בשאלה. הוא דוחה זאת כביכול. אבל צריך לענות על השאלה הזאת. לא להשאירה בשאלה.

דבר ראשון, זהו דבר מפורש, לא המציאו זאת החסידים. המקור לכך, הוא בכתבי האריז"ל.

החיד"א ג"כ כותב זאת בספרו מורה באצבע [סימן ב' אות מ"ד] בזה"ל, לימוד ספר הזוהר, מרומם על כל לימוד, בשגם לא ידע מאי קאמר. גם אם אתה לא מבין. ואף שיטעה בקריאתו. אפילו אם משבש את המלים. והוא תיקון גדול לנשמה.

לפי שְׁהִגָּם דכל התורה שמותיו של הקדוש ברוך הוא, מכל מקום נתלבשה בכמה סיפורים, ואדם הקורא ומבין הסיפורים, נותן דעתו על פשט הפשוט. אבל ספר הזוהר, הסודות עצמן בגלוי, והקורא יודע שהם סודות וסתרי תורה, אלא שאינו מובן מקוצר המשיג ועומק המושג. הינך נמצא, בקודש הקדשים.

ובשערי הקודש שם [אות כ'] מציין, דברי מרן חיד"א ז"ל נובעים מכתבי האריז"ל ז"ל, מי שלא זכה להבין, אפי' הבין יקרא הלשון. כי סגולתו לזכך הנשמה, ולְהַאִירָה זהר נפלא,

ידיעה כל כך בחכמת האמת, ומעינות החכמה עדיין לא נפתחו. וכן לענין סודי התפילות, שקיבל רבינו הרוקח מרבו ורבו מרבו עד שמעון הפקולי כמדובר לעיל, נשאר בקבלתם מה שרצה הקדוש ברוך הוא לזכותם, כפי מצב העולמות והדורות, והכל אמת וצדק.

האמנם בימי רבינו האר"י זצ"ל, רצה הקדוש ברוך הוא לפתוח שערי אורה ומעינות החכמה, על ידי זכאי האר"י התי, כי היתה נשמתו מעולם התיקון, מסוד פנימיות שלפנימיות, שכבר נבררו כמה ניצוצות, ולא נשאר אלא ברירת הרגלים. והיה זמן כשר, להתגלות שרשי עיקרי פנימיות החכמה. ולמחיה שלחו אלהים, והוציא חמה מנרתקה, והחזיר עטרה לישנה, לגלות ספוני טמוני קדשי קדשים.

ומענין לענין אמרתי, אעלה אשר השבתי למשכיל אחד, שאול שאל האיש לנו. דהרי התלמוד הקדוש, נעשה ונגמר מרכבות אלפי רבנן אשר בכל דור ודור, מימות רבי ועד רב אשי אשר היו לומדים פמליות פמליות. ועד אחרון בימי רב אשי, אוספו אסיפה ממעונות אריות, כלהו רבנן, ויהי ביום כלות, פלה דאדר, וכלה דאלול, היו לומדים מסכת אחת בכל כלה, באסיפה גדולה, וזמן קהלה לכל היא. וכבודו עליהם יראה בעמוד אש, כאשר קיבל רבינו יהודה בר ברזילי שהיה עמוד של אש יורד מן השמים בכלה דאדר ובכלה דאלול. והיינו דקאמרין סוף פרק היה קורא ודף י"ז אמר רב אשי בני מתא מחסיא, אבירי לב ניהו, דקחו יקרא דאורייתא ולא וכו' וכמו שכתבו התוס' שם. ואז היה נכתב התלמוד הקדוש, על יד על יד, בהסכמת כל האמוראים, אלפי רבבה, ולכן חייבים כל ישראל לשמוע ולשמור כל הכתוב בתלמוד, כמצות ה' אלהינו עפ"י התורה אשר יורד.

א"כ אפוא זוהי שקשה, שראינו כמה חומרות וענשים בספר הזהר, בדינים מדינים שונים, אשר לא נראו בתלמוד הקדוש. וגם בדינים הנזכרים בש"ס, לא נכתבו כל הענשים הקשים שיש בזהר הקדוש. הן הנה אמרי משכיל דורש בהרחבה.

ובפרט דברי ספר התיקונים שהם מזככין הנשמה.

ואם זכה ללמוד זוהר, יעיין בכל מלה ומלה, כי כל אות הוא חידוש בפני עצמו. והדברים הנראים כפשוטים, אינו רק סוד, כי הוא כולו אור. הצלחת לימוד זה, מסוגל בלילות הארוכים אחר חצות, ובע"ש אחר חצות, ובשבתות וי"ט, ובפרט בסוכה בימי הסוכות ובליל שבועות כי אז ההצלחת לימוד זה עכ"ל. ועי' בר"מ [דף קכ"ד ע"ב] פרשת נשא הובא באגרת הקודש [סי' כ"ז], משמע דהלימוד זוה"ק הוא סגולה לקרב קץ הגאולה, וז"ל והמשכילים יזהירו כזהר הרקיע, בהאיי חבורא דילך דאיהו ספר הזהר וכו', ובגין דעתידין ישראל למטעם מאילנא דחיי דאיהו האי ספר, יפקון ביה מן גלותא ברחמים, ויתקיים בהון י"י בדד ינחנו ואין עמו אל נכר כו' עכ"ל בקיצור עיי"ש באורך מזה.

א"כ, מה השאלה? ראשית, זהו דבר מפורש ע"י רבינו האר"י. ושנית, מה אתה שואל, מה היה עד רשב"י? התשובה היא, כי היה עניין בכך, שזה יתפרסם לפני הגאולה.

החיד"א בספרו שם הגדולים [מערכת אל"ף], בעניין רבינו אלעזר, בעל ספר הרוקח] כותב, שמישהו שאל אותו שאלה חשובה וקשה.

לפני כן הוא כותב בזה"ל, לימים ראשונים, נסתם כל חזון, והחכמה העמוקה חכמת האמת, ונסתר"ה והיא נתמה"ה, וראשי הדורות ידעו רבנן איזה שרשים בכללות. וכבר אמרו בזהר, דאחרי סילוק רשב"י, לא נשאר כ"א מלא העומר מן, למשמרת לאצנעא. דהגם שלא פסקה מישראל חכמה זו, וכאשר האריך הרב המושלם יש"ר מקאנדיא בספר מצרף לחכמה, אשר העלה ואשר הביא ספרי הגאונים שחיברו בחכמת האמת וכיוצא ע"ש באורך, מ"מ הכל היה למשמרת לאצנעא בכללי כללות. ולפי הדור, ולפי מצב העולמות מעת החרבן וכיוצא, נתגלה לרבינו יהודה החסיד דרכי התשובה ונשאר בקבלת רבו מרבו וכו' אותו הדרך הטוב בעיני ה' וראוי לדור אחרון שלא היתה להם

ולפי שעה זאת אשיב. הלא מראש, הנה זאת חקרונה, ראשונים שאלו, אמאי לא אתא משיחא בימי חסידים הראשונים, ובימי ר' שמעון בן יוחאי, וכל קדושים עמו, אשר היו דבקים בו ית'. והיו נשמות עליונות. ובעסקם בתורה, אתא אַשְׁא שפצינהו. והיתה האש מלהטת סביבם, ומלאכי השרת מוקפים חומה. ואליהו זכור לטוב הוה מתרחיש להו, כאשר ידבר איש אל רעהו. וכביכול גוזר גזרה, ואינהו בטולי בטלוה, דהוו מתקפי ברחמי, ונהרו"ת המושכין, עד דאתבסס עלמא וחדל להיות לצר"ה. ומדוע בושש לא בא בן ישי, הלא דוד מסתתר באותם הימים.

ועוד יש לחקור מדוע ס' הזהר הקדש לא נתגלה לאמוראים, ורבנן סבנראי והגאונים, ולגדולי הרבנים. ואיך נתגלה אח"כ בדורות הגרועים מהם. איך התגלה דוקא בדורות כ"כ גרועים?

והוא עונה כך, והנה לחקירה ראשונה, התשובה מבוארת, כי גזרה חכמתו יתברך שיהיו אלף שנים במעמד זה, כדכתיב נְתַנְנִי שִׁמְמָה כָּל הַיּוֹם יְדוּה [איכה א', י"ג] והוא יומו של הקב"ה – יום' של הקב"ה, זה אלף שנה – וכן אמרו בזהר ובמדרש איכה בכמה דוכתי. וכל התנאים ואמוראים, היו סמוך לחרבן, בתוך האלף שנים. שהרי רב אשי שסידר התלמוד, היה בשנת שנ"ח לחרבן. ולכן לא הועילה קדושתם להביא המשית, כי גזרה עומדת. אפי' שהם היו צדיקים גדולים, אלף שנה לא יכול להיות שיבוא המשית, כל היום דוה. [ובעז"ה עוד נרחיב בפרט הזה איך יתכן, הרי זה אחד מיסודות האמונה לצפות למשיח שיבוא בכל יום].

וממוצא דבר אפשר לומר, כי ודאי הכל בשיקול אַל דעות, ולו נתכנו עלילות. ואפשר דבהיות גזרת החרבן אלף שנים, וכל הקדושים היו בתוך האלף שנים, לא רצה הקב"ה שיגלה ס' הזהר, שיש בו כמה חומרות וענשים, כרחם אב על בנים. כי באותו פרק, היו רעות ותוקף הצרות, והיו ישראל בצער גדול. ואם היו מתגלים דברי הקדושים רשב"י וחביריו, וכל

הענשים, היה מקום לשטן לקטרג יותר על ישראל, לרעו"ת ביעקב רעה אחר רעה. אבל אחר שעבר אלף שנים מהחרבן, שנשלמו שנת ד' אלפים תתכ"ח, אז היה יכול לבוא משיח. ובעוה"ר אשתהווי אשתהי. וזה חטא נוסף לכלל ופרט, על כל חטאים וחילול שמו ח"ו ותורתו. ונתגבר היצה"ר מאד, יען כבר נתברר הרבה. ועתה הברירה ברגלים, וכמ"ש בעיקבות משיחא חוצפא יסגא, שהיא התאוה שמתגברת, בראותה כי כלתה אליה הרעה. וכמו שביאר באורך רבינו האר"י זצ"ל. ומתגברת להחטיא – קרוב סופו של הסט"א, אז הוא מתגבר – אבל כְּשֶׁל כחה בענין הרעות, ותוקף הצרות, כי כבר הוברר הרבה, כאמור מפי כבוד האר"י זצ"ל (וגזרת ת"ת, טעם יש בדבר). אי אפשר להשוות בין הגזירות, כפי שהיו בדורות ההם. והצרות של שנת ת"ח כידוע, יש טעם נסתר לדבר. כנראה כך יש לומר גם על שואת אירופה שאירעה שנים רבות אחרי זמן החיד"א.

ולכן סמוך לדורות שאחר האלף שנה מהחרבן, נתגלה אור הזהר, להגן על הדורות. ושאם נזכה להתעסק בסתרי תורה, כדת מה לעשות, בזכות זה תפרה ישע ישועת ישראל. ונתגלו החומרות והענשין, למען ישמעו ויראו, כי השעה צריכה בתגבורת התאוה, ובחטא נוסף מעיכוב המשית. ובודאי דגדולי הדורות, היו מקיימין כל החומרות והקדושות. אך המון העם, לא ידעו את כל תוקף החומרות והענשין, ומוטב שיהיו שוגגין בעידן עֶקְתָּא. אבל עתה בדורות אחרונים, כי גבר היצר להחטיא, אנו צריכים לכל החומרות שיתגלו. השומע ישמע. ואשר לא שומע, יענש, כי עונותיו צרוף יצרפ"ו בשבת בגלות, והתגברות התאוה, וחילול שמו ח"ו. ודוק היטב.

להחיד"א יש סגנון מיוחד, וצריך בקיאות רבה בתושב"כ ובתושבע"פ להבין את מליצותיו. ולמי שמבין ויודע, הדברים מתוקים מדבש ונופת צופים. תענוג לקרוא. ראיתי את אאמו"ר זצ"ל מעיין בספרו ברכי יוסף, ופיו מלא חוכא, מרוב שמחה והנאה.

הוא חייב לשמור שבת בשלמות, אסור לו לחלל שבת אפילו מדרבנן בשביל שלום בית. אבל לתת סבלנות, לחנך אותה לא, עד שהיא תבנה איתו בית כשר ונאמן.

בדברים האלו, צריך שיקול דעת של תלמיד חכם אמיתי. יש נוכלים שנקראים "רבנים" שקרנים, שמתירים את האיסורים בקלות. יש פושעים שאפילו אומרים שמותר לאדם לחלל שבת בשביל שלום בית. זה שקר גמור. מי שאומר את זה הוא פושע. יש הרבה פושעים שנקראים רבנים, גם עם כיפות שחורות. יש כאלו שהם שחקנים. בדברים האלה צריך לשאול תלמיד חכם אמיתי, רב בן תורה אמיתי, לא אנשים מהשוק, ולא רבנים שהם רע-בנים. עד כאן. והמבין יבין.

זכורני מישהו הראה לי היתר כזה בספר חדש שיצא לאור מקרוב, על בודק המזוזות ה' בן טוב, מירושלם תובב"א, שלפי המזוזה היה יודע פרטים על בני אותו בית, מה עבר עליהם, אינני זוכר היטב הפרטים, שכדי להשכין שלום אמר לו לאחר מחשבה רבה איזה היתר וכו'. ואולי עליו ועל כיוצא בו הוא מתכוין, בספר נר יוסף הנז"ל, או שיש בכל זאת חילוק בין העניינים. בקיצור, הדבר צריך בדיקה, וצריך עיון. רק נרשום לפנינו למזכרת.

הרעיון של "דילול אוכלוסין" מחשש שלא יהיה מקום לכולם בעולם, אינו בא מן הגויים, אלא יש לזה מקורות במפרשי תורה"ק, שכך הקב"ה עושה ע"י מלחמות ומגיפות הבאות לעולם. וכמה תשובות לשאלה איך בתחיית המתים, תכיל ארץ ישראל את כולם.

אחד מן הדברים, אשר מדברים עליו אלה המתנגדים לחיסון נגד מגיפת הקורונה, רח"ל, הוא שישנו בעולם רעיון, של 'דילול אוכלוסין'. הם מפרסמים שישנו איזה גוי, שהכניס לאנשים רעיון, שצריכים לדלל את בני האדם בעולם, כי בסוף לא יהיה מקום לכולם, לא תהיה פרנסה לכולם, ומאיפה יחיו? לכן, צריכים קצת לדלל.

למשל, מישהו הביא לי מאמר, תחת הכותרת '50 נורות אזהרה' – אמנם ראיתי זאת מזמן,

הוא כתב, שכך הוא משיב 'לפי שעה'. כדלעיל. משמע שיתכן להיות עוד תשובות לשאלה הזאת.

וא"כ אולי אפשר לנו להגיד בסגנון אחר, כי אדרבה, כיון שהדורות האחרונים כ"כ פחותים וגרועים, יש בלימוד הזוה"ק וסודות התורה תועלת להרבה דברים. כיון שבנגלות התורה ישנם עניינים רבים, אשר בשכלנו היה קשה לנו לקבלם. אבל כאשר יודעים את סוד העניין, על דרך האמת, אזי הכל מסתדר ומובן. נרגעים. תורה הקבלה, מחזקת הרבה את האמונה ואת היראת שמים, וגם היא מפרשת הרבה דברים, שלא היינו יודעים להסבירם בשכלנו הפשוט, על פי הפשט. לפי ירידת הדורות, צריך הרבה חיזוק באמונה ובקדושה, וספר הזוה"ק וספרי הקבלה מחזקים ומעודדים זאת. מלהיבים ומעוררים. לכן, דוקא בגלל שהדורות ירדו, הם צריכים תרופה חזקה. גם אריכות הגלות, שלא יתייאשו ח"ו מהגאולה. אבל הדורות הראשונים, לא היו צריכים את זה. כולם יודעים, שמי שלומד זוהר, הוא יותר ירא שמים.

*

לגבי עניין 'גדולה עבירה לשמה', למאי נפקא מינה, חשוב מאד לדעת מה שכתב בספר נר יוסף [נדף רע"ה], בכדי להבין עד היכן הדברים מגיעים.

הוא כותב כך, צריך להתייעץ בכל דבר. אסור לחלל שבת בשום אופן בשביל שלום בית. מי שילך עם שיטת 'עבירה לשמה'. ישנם כבר כאלה שחשבו אחרת. אסור לחטוא עם נדה בשום אופן בשביל שלום בית.

אסור להיות אתה ביחד כשהיא לא שומרת טהרת המשפחה. היא חייבת לשמור כדת וכדין. כמובן צריך סבלנות ואורך זמן, להמתין כשהוא פרוש ממנה, כדי שהיא תגיע לזה. ואם לאו, הוא יהיה חייב להתגרש ממנה. אין מה לעשות. כמו כן לגבי שבת צריך אורך רוח, סבלנות, בפרט אם יש לו ילדים. מה תגיד? שלא ישמור שבת בגללה? שיסיע אותה בשבת, למען שלום הבית?

העניין מוכר לי ולכולם, אבל בזמן האחרון מיישאו הראה לי זאת – כתוב שם כך, האם אתה יודע מה זה אגנדה 21? "תכנה המלא של אגנדה 21 נחשף ב'פסגת כדור הארץ' ב-1992, התכנית מכילה סידרה מקיפה של עקרונות שנועדו לסייע לממשלות ולמוסדות אחרים, לפתח וליישם מדיניות ותכניות לשיפור איכות הסביבה, דילול אוכלוסיה ופיתוח בר קיימא".

במלים אחרות, אגנדה 21 היא למעשה תכנית השליטה והבקרה, על כל המשאבים על פני כדור הארץ, כולל אדמות, מים, צמחים, אוצרות טבע, אנשים, מידע ואנרגיה, במעטה של הומנטריות (דאגה למין האנושי) אקולוגיה וקיימות (איזון בין היצורים החיים והמשאבים על כדור הארץ). ישנם משאבים, ואינם מספיקים לכולם, אי אפשר שיהיו כ"כ הרבה, מליונים ועוד מליונים.

מכל שני אנשים, נהיה לבסוף עשרים, עשרות ומאות צאצאים. מה יהיה בסוף?

על האגנדה חתומות 178 מדינות האו"ם, וביניהן גם ישראל, עם מטרה להגיע ליישום מלא עד 2030 למנינם.

במעטה הומאני, יוצרים תשתית לשליטה מלאה על כלל האוכלוסיה, ומתאפשר כינון ממשל עולמי טוטליטרי בראשו הם מתכוונים לעמוד. למרות שארה"ב חתמה על האגנדה, היא לא אושרה ע"י הסנאט וכו'.

הם חושבים, שהרעיון הזה של דילול אוכלוסין, זה משהו שבא מאומות העולם.

לכן ברצוני לומר, דבר חידוש. הדבר אינו נכון. כי יש לעניין זה מקור, גם בתורה הקד'. הקב"ה עושה זאת.

בספר מנחה בלולה, לרבי אברהם מנחם רפפורט, שהיה בדורות הראשונים, אף כי לא ראשונים ממש, כותב לגבי הפסוק [דברים ז', ט"ו] וְהִסִּיר יְיָ מִמֶּךָ כָּל חַלִּי. וְכָל מְדוּי מְצָרִים הָרָעִים אֲשֶׁר יִדְעָתָּה, לֹא יִשְׁיִמְסוּ בָּךְ, וְנִתְּנָם בְּכָל שְׁנָאִיךָ.

הרי כתוב בהתחלה, וְהָיָה עֲקֹב תִּשְׁמָעוּן וְגו', וְאֵהָבָךְ וּבִרְכָךְ וְהִרְבָּךְ וְגו', לֹא יִהְיֶה בָּךְ עֲקָר וְעֲקָרָה וּבְבִהְמֶתְךָ. אם נלך בדרך ה', הקב"ה מבטיח לנו שיסיר מאתנו כל חולי, וְכָל מְדוּי מְצָרִים הָרָעִים אֲשֶׁר יִדְעָתָּה לֹא יִשְׁיִמְסוּ בָּךְ, וְנִתְּנָם בְּכָל שְׁנָאִיךָ. 'מדוי מצרים' היינו, כל המכות שהביא הקב"ה על מצרים, כפי שאנחנו קוראים כעת בפרשיות האלה. חז"ל אומרים, ומהרי"ץ זיע"א מביא זאת באגדתא דפסחא לגבי 'ביד חזקה – זה הדבר', כי בכל מכה ומכה, היה גם את הדבר. דהיינו, חוץ מן המכה עצמה, כגון דם צפרדע וכו', היתה גם מגיפה. כך כתוב במדרש חז"ל.

בכל אופן, ישנו כאן דיוק, בפסוק דלעיל. ברישא כתוב, שה' יסיר כל חולי, משמע שיש חולי והוא יסיר אותו. אחרי שהוא בא, הקב"ה יסיר אותו. אבל בסיפא כתוב, כל מדוי מצרים וגו' לא ישימם בך, כלומר מלכתחילה לא ישימם בך. כיצד הדברים מסתדרים? מה מדובר ברישא, ומה בסיפא?

ולמה בסיפא כתוב, וְנִתְּנָם בְּכָל שְׁנָאִיךָ, וברישא לא כתוב כך?

הוא מסביר כך, דבר הפלא ופלא. 'כל חולי, אמר רב, זה עין הרע. וכל התורה נדרשת, מכלל הן אתה שומע לאו. 'אשר ידעת, אשר ימטריא דצ"ך עד"ש באח"ב.

'לא ישימם בך', אמר כי החולים – צ"ל החללים – הנהוגים, שכמעט לא ינצל אדם מהם, יסיר ה' מהם. ישנן מחלות, שקשה לא לחלות בהן. כגון, שהאדם מצטנן. מחלות שהן מצויות, בדרך הטבע. אז אם האדם ילך בדרך ה', הקב"ה יסיר אותן ממנו.

אמנם מדוי מצרים שאינם רגילים לבוא – זהו כבר נס, אלו מכות הבאות בתורת עונש, הקב"ה מביא זאת באופן מיוחד – רק מפועל אלהי להעניש הרשעים, על זה אמר לא ישימם בך. וְנִתְּנָם בְּכָל שְׁנָאִיךָ.

לפי שהמיתות המקריות, הכרחיות לעולם. שאלמלא המגפה והמלחמה ודומיהם, לא תוכל האדמה נשוא מספר הנולדים.

שינוי התקופות. וממך, יסיר כל חולי, אף שיחויב שימצא בך מצד הטבע. ב' חלאים הבאים על צד העונש, שכבר ידעת אותם ממצרים ששם דבקו בך, ועל זה אמר זכר מדוי מצרים הרעים אשר ידעת', ועתה 'לא ישימם בך'. ובזה דיין לומר 'לא ישימם' ולא אמר 'זהסיר', כי הם אינם באים מעצמם, רק ע"י ה' המשים אותם. והגם שיתנם בכל שונאיך, וחלאים אלה הם חלאים מתדבקים – גם הוא מדבר על 'הדבקות' – בכ"ז לא ישימם בך, ובכ"ז ברוך תהיה מכל העמים.

המלבי"ם לא אומר, כמו שכתב המנחה בלולה, כי כיון שזה הכרחי לבוא במגיפות ומלחמות, הקב"ה ישימם בכל שונאיך. אבל זה משהו דומה.

ומי שיעיין עוד בספר תורת משה למהר"ם אלשיך, ובפרט בספר מעם לוועז, יראה כי מובאים פירושים אחרים רבים על הפסוק הזה.

בכל אופן, הרעיון הזה כתוב. והרי בעצם ישנו פסוק מפורש בפרשת כי תבוא [דברים כ"ה, ס'] וְהָשִׁיב בָּךְ אֶת כָּל מְדוּה מְצָרִים אֲשֶׁר יִגְרֹת מִפְּנֵיהֶם, וְדָבְקוּ בָּךְ [מִרְן שְׁלִיט"א אומר את הפסוק ב'כינוי': והשיב בו את כל מדוי מצרים אשר יגור מפניהם, ודבקו בו]. וכן ישנו פסוק [דברים כ"ח, כ"א] יִדְבֶק י"י בָּךְ אֶת הַדָּבָר [מִרְן שְׁלִיט"א אומר אותו ב'כינוי': ידבק י"י בו את הדבר]. אלו ההדבקות שישנן. מחלות המתדבקות. אלו מדוי מצרים, אשר מדבקים. וכבר דיברנו על כך בזמנו [שיעורי מוצש"ק ויקהל ופקודי, ויקרא, שמיני, קרח, ואתחנן, עקב, ראה – שנת התש"פ. ומוצש"ק בא, ודרשת חוה"מ פסח התשפ"א].

את הרעיון הזה, ראיתי ג"כ בספר המטמון [עמ' 218], וא"כ ישנם לפחות שני מקורות לעניין הזה. מוסבר שם שבעצם לכן האדמה לא שמעה לציווי ה', כי בבריאת העולם הקב"ה אמר [בראשית א', י"א] עֵץ פְּרִי עֵשָׂה פְּרִי לְמִינוֹ, אֲשֶׁר יִרְעוּ בוּ עַל הָאָרֶץ וגו', צריך שיהיה 'טעם עצו' ופריו שוה. אבל האדמה לא שמעה לכך, ובפועל חוץ מן האתרוג והפלפלין, בכל העצים בעולם, טעם עצו ופריו אינו שוה, לעץ אין את

שמעתם? אם לא יהיו מלחמות בעולם, הרי בעולם מתים מליוני מליונים ממלחמות ובמגיפות, עשרות אלפים מתו בעבר במגיפות, או ממלחמות. בלי זה, האדמה לא יכולה לשאת אותם.

לזה אמר, ונתנם בכל שונאיך, באופן שההכרחיות יושלם בהם.

א"כ הפירוש הוא כך. מ"ש והסיר י"י ממך כל חולי, זהו לגבי החולי הטבעי. אבל ישנן מחלות, שצריך שיבואו לעולם, חובה שיהיו מלחמות ומגיפות, ועל כך הקדוש ברוך הוא מברך אותנו, 'לא ישימם בך', במקום שזה יבוא עליך, את המכסה הזאת הקב"ה יקח מכל שונאיך, מאומות העולם. אבל חייב שזה יהיה, אי אפשר להגיד שהקב"ה לא יעשה זאת בכלל, אלא שהקב"ה יביא זאת על אומות העולם, תמורתנו.

הפירוש הזה מובא בהרבה ספרים, וכולם קיבלו אותו בשתיקה, כגון מדרש תלפיות שהביא זאת בענף חלאים, ורבי יהודה גיספן בספרו מנחת יהודה, ועוד כמה מפרשים.

אסכנ, הרעיון הזה איננו משולל, או טפשי. לכן אני אומר, כי גם אם מה שהם חושבים הוא נכון, אפילו על הצד שהדבר נכון, שהם חושבים דבר כזה, גם אם נניח שזה ככה, אבל בסך הכל זה נעשה על ידי רצון הקב"ה באמצעות האנשים הללו. אסור להם לעשות זאת, והם יקבלו עונש, כי לא אתם שצריכים לעשות את זה. אבל הדבר אינו קשור האחד אל השני. הקב"ה עושה זאת דרכם, הוא משתמש בהם. מגלגלים חובה ע"י חייב.

אמנם לא חייבים לפרש כך את הפסוק, ישנם פירושים נוספים, לא מוכרח שזאת דעת התורה. רק רצוני לומר, כי רואים שלגדולי ישראל זה לא הפריע, כלל ועיקר. הודאי הם לא שללו את הרעיון הזה.

ואכן ישנם פירושים אחרים בפסוק. למשל המלבי"ם מפרש אותו בזה"ל, 'זהסיר', וגם שעל פי הטבע ימצאו חולים, וזה משני המינים: א' חלאים הטבעיים הבאים מצד המזג, ומצד

טעם הפרי. אבל ציווי הקב"ה היה, 'עץ פרי עושה פרי, דהיינו שגם לעץ צריך להיות טעם הפרי.

למה האדמה לא עשתה זאת? תשמעו דבר חידוש. אינני יודע מהו מקור הדבר, אבל כך מובא בספר המטמון, שנתחבר בזמנינו. חיפשתי ולא מצאתי את המקור לכך. ומי שימצא ויודיעני, ברוך יהיה.

לפי המובא שם, האדמה עשתה חשבון, שיגיע הזמן שיהיה 'פיצוץ אוכלוסין', האנשים יאכלו פירות ולא יספיקו להם, ואז הם יאכלו גם את העץ, ולבסוף לא יהיו עצים רח"ל. לכן היא עשתה כך, שישארו עצים, בכדי שתהיה המשכיות. זהו השיקול שלה. לכן היא לא שמעה.

אבל זאת טעות, כי זה לא הדאגה שלך. הקב"ה אומר, תעשי מה שהקב"ה ציוה. מה את עושה חשבון, מה יהיה? זאת היא הטעות, אבל עכ"פ הרעיון הוא קיים.

כך כתוב שם, רש"י מפרש כי המלים 'עץ פרי מגלות את כוונת בורא עולם, שיהא טעם העץ כטעם הפרי. אבל האדמה הרשתה לעצמה לבצע שינוי קטן בציווי האלהי, והיא הצמיחה עצים העושים פירות. היא סירבה לכך שהכל יהיה ראוי לאכילה, מהשורש ועד לקצה הענפים. מדוע?

האדמה חששה, שהעצים יפחדו אם יהיה לגזע טעם של פרי. שכן במהלך הדורות, יהיה פיצוץ אוכלוסין, ויגרום לכך שבני האדם יתנפלו על העצים כדי לאכלם אחרי שיגמרו כל הפירות, והדבר יגרום לאסון עולמי. אין מה לאכול, כי כל הפירות נגמרו.

גם אם היה צדק והגיון במחשבתה, המטרה אינה מקדשת את האמצעים... אף בריה אינה יכולה לשנות מציווי בוראה, לא משנה מה התועלת שבכך. לפיכך כשנתקלל אדם על עונו, נפקדה גם היא על עוונה ונתקללה – כמ"ש [בראשית ג, י"ז] אַרְוֶה הָאָדָמָה בְּעֵבוֹרָהּ וְגו', וְקוֹץ וְדַרְדַּר תַּצְמִיחַ לָהּ, וְאָכְלָתָּ אֶת עֵשֶׂב הַשָּׂדֶה. [מרוך שליט"א אומר זאת ב'כינוי': ארורה האדמה בעבורו].

מתוך דאגה אקולוגית, כדי להציל את העצים מסכנת הכחדה, האדמה הפרה את ציווי הקב"ה. היא חשבה שעליה לדאוג לבאות, יותר מבורא עולם.

כאן מובא הדבר, בשם רש"י, האומר ש'עץ פרי' היינו שטעם עצו ופריו שוה, אבל העניין הזה כתוב כבר במדרש בראשית רבה.

הדבר ברור, שבני האדם אינם צריכים להתערב בעניין הזה. יניחו לעולם שינהג כמנהגו, והקב"ה יעשה את שלו. יש מנהל לעולם.

רבי סעדיה גאון בספרו אמונות ודעות ומאמר שביעי אות ז', מדבר על דבר דומה. אחת השאלות שהוא מביא, ששואלים אנשים לגבי תחיית המתים, כי כאשר יקומו כל ישראל בתחיית המתים, איפה יהיה להם מקום? כל הדורות יקומו בתחיית המתים, איך יהיה מקום? רס"ג מתחיל לעשות חשבון, איך ישנה אפשרות שארץ ישראל תכיל את כל הקמים בתחיית המתים. הוא אומר על כך תשובה, לגבי השאלה הזאת.

אבל אני אומר, כי אנחנו בדורנו, אין לנו את השאלה הזאת, כי כיום יכולים לבנות בניינים של מאה קומות. דהיינו, אם הבעיני היא מבחינת השטח, אין בכך בעיה, כי חוץ מהרוחב והאורך יש גם גובה. בזמן רס"ג, לא חשבו על זה. כי בעבר, לא יכלו לבנות יותר מחמש או שש קומות. אבל היום בזמנינו, הדבר אפשרי.

שאלה מהקהל: אבל מה הקושיא, הרי רק הצדיקים יקומו בתחיית המתים? תשובת מרוך שליט"א: נכון. אבל אעפ"כ המספר יהיה גדול ועצום. צא וחשוב כל הדורות מאז ומקדם. לפי הגמ' בפסחים [דף סג:]: יוצא שבזמן אגריפס המלך, בדקו ומצאו שהיו בבית המקדש 12 מליון אנשים.

שאלה מהקהל: הרי ארץ ישראל נתכווצה בזמן החרבן, ולעתיד תתרחב, וממילא יהיה מקום לכולם?

תשובת מרוך שליט"א: נכון. חז"ל בכתובות דרשו על זה את הפסוק [יחזקאל כ, ו'] צָבִי הִיא

באבות דרבי נתן [סוף פרק ארבעה עשר] כתוב כך, חמשה תלמידים היו לו לרבן יוחנן בן זכאי, לכולן קרא להן שמות וכו'. ולא לעזר בן ערך קרא לו נחל שוטף ומעין המתגבר, שמימי מתגברין ויוצאין לחוץ, לקיים מה שנא' [משלי ה, ט"ז] יפוצו מעינתיה חוצה ברחבות פלגי מים. הוא היה אומר, אם יהיו כל חכמי ישראל בכף מאזנים, ורבי אליעזר בן הורקנוס בכף שנייה, מכריע את כולם. אבא שאול אומר משמו, אם יהיו כל חכמי ישראל בכף מאזנים, ורבי אליעזר בן הורקנוס אף עמהם, ורבי אלעזר בן ערך בכף שנייה, מכריע את כולם. אמר להם, צאו וראו איזוהי דרך טובה שידבק בה האדם, כדי שיכנס בה לעוה"ב. נכנס רבי אליעזר ואמר, עין טובה. נכנס רבי יהושע ואמר, חבר טוב וכו'. נכנס ר' אלעזר ואמר, לב טוב לשמים, ולב טוב לבריות. אמר להם, רואה אני את דברי ר"א בן ערך מדבריכם, שבכלל דבריו דבריכם וכו'.

וכשמת בנו של רבן יוחנן בן זכאי, נכנסו תלמידיו לנחמו. נכנס רבי אליעזר וישב לפניו וא"ל, רבי, רצונך אומר דבר אחד לפניך? א"ל, אמור. א"ל, אדה"ר היה לו בן ומת וקיבל עליו תנחומין וכו'. נכנס ר' יהושע וא"ל, רצונך אומר דבר אחד לפניך? א"ל, אמור. א"ל איוב היו לו בנים ובנות ומתו כולם ביום אחד וקבל עליהם תנחומין וכו'. א"ל, לא די לי שאני מצטער בעצמי, אלא שהזכרת לי צערו של איוב. נכנס ר' יוסי וישב לפניו, א"ל, רבי רצונך אומר דבר אחד לפניך וכו', א"ל לא די לי שאני מצטער בעצמי, אלא שהזכרתני צערו של אהרן וכו'. כל אחד שניחם אותו, ריב"ז לא קיבל את התנחומין, הוא אמר להם שהם גורמים יותר גרוע, כי הם מוסיפים לו צער.

עד שאמרו לו, עוד מעט מגיע רבי אלעזר בן ערך. רק שמע זאת, אמר לשמש, אדם גדול הוא, ואני לא יכול לעמוד בו.

נכנס ר"א בן (עזריה) [ערך] כיון שראהו, אמר לשמשו, טול לפני כלי, ולך אחרי לבית המרחץ, לפי שאדם גדול הוא, ואיני יכול לעמוד בו. [פי' הוא בודאי יאמר לי דברי

לְכָל הָאֲרָצוֹת, שארץ ישראל היא כמו עור של צבי, שאין עורו מחזיק את בשרו. אבל כמו שאז שהיתה א"י מורחבת, ממילא היו נמצאים הרבה אנשים, מה יועיל שתתרחב שוב לעתיד. אין מקום מספיק לכל הדורות שעברו.

שאלה מהקהל: התירוץ שהרב אמר שיהיו 100 קומות, הרי יש חילול שבת ח"ו בגלל המעליות?

תשובת מרן שליט"א: נראה לענ"ד שיהיו אז מעליות משוכללות מאד שאין כמותן כיום, באופן שאין בהן אפילו חשש חילול שבת קודש רח"ל, כמו שדיברנו בעבר ושיעור מוצש"ק ויגש התש"ע] לגבי המטוסים שיבואו מכל העולם לבית המקדש בכל שבת ושבת שחרית ומנחה, ועל זה אמר בנביא [ישעיהו ס', ח'] מי אֵלֶּה בָּעֵב תְּעוֹפִינָה וגו', כנזכר בפסיקתא על הפסוק [ישעיהו ס"ו, כ"ג] וְהָיָה מִדֵּי חֶדְשׁ וגו', בלי שום הבערה או כיבוי וכדומה.

לכאורה אפשר לומר עוד תירוץ, כיון שהרבה נשמות היו מגולגלות שחזרו בגופים שונים, ממילא לעתיד יהיו פחות, כיון שאין צריך שיחזרו כל הגופים רק הנשמות. א"כ המספר מצטמצם מאד. [רס"ג עצמו, לא יכל לומר תירוץ זה, אזיל לשיטתיה שהכחיש בספרו הנז' את עיקר העניין].

לגבי המנחה בלולה שהבאנו לעיל, כבר הבאתי אותו בעבר ושיעור מוצש"ק ויקרא התש"פ, מי שירצה יעיין שם, כי הוספנו בו ביאור, שקלא וטריא.

המשך בעניין המעשה ברבי אלעזר בן ערך שהיה 'מעייין המתגבר' עד שהלך לדיומסית ושכח תלמודו וכו', ודחיית תשובת ספר 'אוצר הדרשות הקצרות' לגבי השאלה כיצד הגיע מאיגרא רמא לבירא עמיקתא, ואפילו את אותיות א"ב, וקרא בס"ת 'החרש היה לבס' במקום 'החודש הזה לכם', עד שטעה בדבר כה פשוט, וכן דחיית דבריו בהמשך לגבי הקשר שבין 'מעייין המתגבר' לבין 'לב טוב'.

כעת, חידוש נוסף. בעזרתו יתברך.

דיברנו בשיעור הקודם, לגבי רבי אלעזר בן ערך, שרַבֵּן יוחנן בן זכאי אמר עליו שהוא 'מעייין המתגבר'.

תנחומים הראויים שיעודדו אותי, עיי' להרד"ל בקונט' שם האחד אליעזר שבתחילת פרקי דר"א] נכנס וישב לפניו. ואמר לו, אמשול לך משל למה"ד, לאדם שהפקיד אצלו המלך פקדון. בכל יום ויום היה בוכה וצועק ואומר, אוי לי, אימתי אצא מן הפקדון הזה בשלום? אף אתה רבי, היה לך בן, קרא תורה מקרא נביאים וכתובים משנה הלכות ואגדות, ונפטר מן העולם בלא חטא, ויש לך לקבל עליך תנחומים כשהחזרת פקדונך שלם. א"ל, ר' אלעזר בני, ניחמתני כדרך שבני אדם מנחמין וכו'. לא אאריך על כך, אפשר לראות שם בפנים.

ובסוף כתוב כך, כשיצאו מלפניו - מובן שהכוונה אחרי שריב"ז נפטר - הוא אמר אלך לדמסית, למקום יפה ומים יפים ונאים, והם אמרו נלך לִיבְנָה - או יִבְנָה - למקום שתלמידי חכמים מרובים, אוהבים את התורה. הוא שהלך לדמסית, למקום יפה ומים יפים ונאים, נתמעט שמו בתורה. הם שהלכו ליבנה, למקום שת"ח מרובים ואוהבים את התורה, נתגדל שמם בתורה. כך לשון אדר"נ.

ובגמרא [שבת דף קמ"ז ע"ב] כתוב בסגנון אחר, אמר רבי תלבו, חמרא דפרוגייתא, ומיא דדיומסת, קיפחו עשרת השבטים מישראל. רבי אלעזר בן ערך, איקלע להתם. אימשיך בתרייהו, איעקר תלמודיה. כי הדר, אתא קס למיקרי בספרא. בעא למיקרא [שמות י"ב, ב'] הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לְכֶם, אמר, החרש היה לבס. בעו רבנן רחמי עליה, והדר תלמודיה.

הבאנו זאת ודיברנו על כך בשיעור הקודם, הסברנו איך יכולה להיות הטעות הזאת?

היום בבוקר, הפתיע אותי הבחור יחיאל שבח הי"ו, ואמר לי, ישנו כאן בביהמ"ד ספר בשם 'אוצר הדרשות הקצרות', והוא עונה באופן אחר, על השאלה ששאלנו, איך יכול להיות שהוא טעה? עד כדי כך, מאיגרא רמא - היה מעיין המתגבר - ולבסוף לא ידע לקרוא אותיות? 'החרש היה לבס'?

לקחתי את הספר ועיינתי בו. תשמעו מה כתוב שם ואוצר הדרשות הקצרות, נדפס בשנה שעברה,

התשפ"א, דף תל"ב], מסופר בגמרא שרבי אלעזר בן ערך הגיע לאיזה מקום שהיה שם יין משובח וגקוזי מפנק - הוא מדבר בסגנון של זמנינו - הוא נמשך אחרי התענוגות. מי שלא יודע, 'גקוזי' זאת בריכה עם זרמים של מים חמים, כל מיני תענוגות. דברים בטלים.

אחרי שהוא חזר, הוא שכח את תלמודו. נתנו לו לקרוא את הפסוק 'החודש הזה לכם', ובמקום זה הוא קרא בטעות 'החרש היה ליבם'.

כיון שהוא התענג קצת על יין ורחץ קצת בגקוזי, הוא איבד את תלמודו! בגלל זה שוכחים איך לקרוא! הרי אנחנו עם כל הגלידות והקרמבו שאנחנו אוכלים כל יום, ועם זה שאנחנו הולכים לים, לא שוכחים תלמודנו... ונדאי ודאי שאנחנו לא שוכחים איך לקרוא... מה קרה, שר"א נשתבש?

דברי תורה - קל לאבדם ככלי זכוכית. השאלה היא, על איזו זכוכית מדובר... הרי כתוב [ספרי, דברים י"א כ"ב] כי דברי תורה נוח לאבדם ככלי זכוכית.

יש זכוכית דקה, כמו הכוסות שקונים במיוחד לחופה. הזכוכית הזו היא עדינה ביותר, ואם אתה רק נוגע בה, היא כבר נשברת. לעומת זאת, יש זכוכית עבה, כמו הכוסות תה שקונים 'ארבע בעשר'. זכוכית כזו, גם אם יעבור עליה טרקטור, היא לא תישבר!

תורת התנאים היתה עדינה, מזוככת. וממילא כל נגיעה וכל שמץ של תענוג, מיד יכול היה לשבור אותה. אבל לנו, לא קורה כלום. אנחנו לא כל כך עדינים, קוראים עיתונים ושומעים רדיו - כך הוא כותב. בסדר, כמובן שהוא מדבר על ערוצים כשרים - וממילא גם התורה שלנו, היא לא כל כך עדינה. כך הוא אומר.

הספר הזה נועד לזכות את הרבים, אשריו ואשרי חלקו, הוא מחזק הרבה דברים. אבל בנדון דידן, במחכ"ת, נראה לי שאת הדבר הזה הוא צריך למחוק. כל מה שכתוב כאן, זאת טעות. כנראה הוא הבין, שר"א הלך לשם, וחזר אחרי שעה או שעתיים. לכן הוא שואל, איך זה יכול להיות? כי סבר שזה היה מיד. אבל הוא

איזו היא דרך ישרה שיבור לו האדם, רבי אלעזר בן ערך אומר, לב טוב. מה הקשר, בין מעין המתגבר, ללב טוב?

תכף נראה בעז"ה מה הוא עונה על השאלה הזאת. אבל ראשית, אינני מבין מהי בכלל השאלה? מי אמר, שצריך להיות קשר? נראה, כי לא חייב שיהיה קשר. אולי אפשר להגיד דרוש, ולחבר בין הדברים, אבל אי אפשר להעמיד שאלה כזאת, מה הקשר? לא קישרו את זה. רק רצו להראות את גדולת ר"א בן ערך, כי הוא אמר ש'נראים דברי ר"א בן ערך מדבריכם', לכן הביאו את מה שרבי יוחנן שיבח אותו. אבל לא שישנו קשר, בין 'מעין המתגבר', לבין 'לב טוב'.

אבל טוב, נניח שזהו דרוש, נגיד שישנה תשובה אפילו שאין שאלה. אבל תשמעו, מהו הרעיון שלו.

מעין מושך מים מלמטה, ומפזר את זה הלאה ללמעלה. המעין, מקבל מים, וממשיך. כך גם הלב, מושך דם, ואחר כך מפזר אותו. הוא אחראי לפיזור הדם בכל מערכות הגוף, ולכן האיברים שלנו יכולים לקבל חמצן ולתפקד. בלי לב, אין חיים.

ומה עם הירח? גם הוא מתנהג כמו לב ומעין? לא. הירח מקבל את אור השמש, אבל הוא לא מחזיר את הכמות שהוא קיבל. לעומת זאת, הלב והמעין מפזרים את כל מה שהם מקבלים. הם לא משאירים אצלם כלום. כמו צינורות.

כשרבי אלעזר בן ערך, שהיה כמעין המתגבר ושהיה לו לב טוב, הגיע לאותו מקום שהיה בו יין משובח ומרחצאות נאות, הוא הפך להיות כמו ירח, ולא כמעין המתגבר. הוא כבר לא פיזר את מה שהוא קיבל, הוא כבר לקח קצת בשביל עצמו.

לכן הוא קרא את הפסוק, 'החרש היה ליבם'. משיכת התענוגות, גורמת לאדם אהבה אנוכית, וריכוז עצמי. זוהי חרשות הלב. ואין לו אפשרות להתחבר לאחר. עד כאן לשונו.

גם לגבי זה, קצת נראה לי שהדברים אינם במקומם, כי לא זאת היא הסיבה. העניין שלא

לא ראה את המדרש רבה, שזה לא רק העניין הזה, אלא מה עם כל החברים והתלמידים שלו? הבאנו זאת בשיעור הקודם, שהוא חיכה שחבריו יבואו והם לא באו, ולבסוף ישב עד שבאו לבסוף.

מובן, כי זה לא רק בגלל יין משובח ומרחצאות, שלכן הוא חזר. הוא מבין שהדבר היה מיד, ולכן הוא ענה כדלעיל. אולם הדבר לא היה מיד, אלא לאחר חדשים, ואינני יודע, אולי אפי' כמה שנים הוא נשאר שם. לא כתוב כמה זמן. משמע עכ"פ שהוא נתעכב שם הרבה זמן. הגמרא קיצרה, היא לא כתבה את כל המשך הסיפור, שחבריו הלכו לשם וכו' שמובא בקהלת רבה ובאדר"נ.

רבינו חננאל [שם במסכת שבת] מרחיב קצת יותר, גם הערוך מביא זאת – כידוע, הערוך מעתיק הרבה דברים מרבינו חננאל – והוא כותב בעניין של 'פרוגיתא ודיומסת'. הרי המדובר שם בגמרא הוא לגבי שבת, כי אסור לעשות זאת משום שהוא מעמל, ויש בכך גם רפואה בשבת.

ורבינו חננאל כותב כך, 'חמרא דפרוגיתא', יין של פרוגיתא, והוא שם מקום. ו'מיא דיומסת', גם הוא שם מקום. כלומר, יין של פרוגיתא ומיא של דיומסת, טובים הם וערבין, ונמשך לב שותה אותן בהן, ואינו רוצה להניחם, ומתאחר שם. בזמנינו אומרים, שזה 'ממכר'. דהיינו, לא רק שזה תענוג מיוחד, אלא משהו שקשה לצאת מזה. ואותן מקומות, אין בהן בני תורה, והמתאחר שם זמן הרבה מתקפח ושכח תלמודו.

א"כ מובן, שאי אפשר להשוות זאת לזכוכית עדינה שנשברת מיד. מדובר בתענוגות מיוחדים ביותר, לא שכחים. לא בגלידה וקרמבו...

*

גם בהמשך, הוא כותב משהו, שחושבני שאינו נכון.

במסכת אבות כתוב, שרבי אלעזר בן ערך היה כמעין המתגבר. לאחר מכן שואלת המשנה,

להימשך אחרי התענוגות, איננו בגלל הסיבה שאם האדם נמשך אחריהם, אזי הוא דואג רק לעצמו. ואם הוא יִהנה גם את החברים שלו? אם יעשה איתם חסד? לא זאת היא הנקודה. הוא חושב, שכולם יבואו, והוא עושה לכולם.

מה שהירח אינו מחזיר את האור, זה לא בגלל שהוא לוקח לעצמו. אלא שבטבע, אין אפשרות אחרת. השמש, היא מקור האור, והלבנה מחזירה את האור. לא שהיא לוקחת את האור לעצמה. כך היא המציאות. אפילו מראָה, אם יהיה אורה ותהיה מראה, וכי המראה תעשה אור באותה עצמה כמו המקור? בודאי שלא. כיון שהיא 'כלי שני', אזי האור פחות. לא זהו העניין.

שאלה מהקהל: אבל כך ידוע שאור השמש נבלע בירח.

תשובת מרן שליט"א: לי לא ידוע. לא ראיתי ולא שמעתי. וגם אינני מבין למה צריך להוסיף את זה. אבל אדרבה, אם תמצא מקור, תביא לנו. כד יקומון, ונתחכם להון.

העניין של להתרחק מן התענוגות, הוא בגלל שלא כך דרכה של תורה. עולם הזה ועולם הבא, לא הולך ביחד. כפי שכתוב במשנה באבות [פרקו' משנה ד'] כך היא דרכה של תורה וכו' פת במלח תאכל וכו'. וגם אם האדם אינו צריך להגיע למצב של פת במלח, אבל כאשר הוא מתחבר לתענוגות, הוא פשוט נמשך לעולם הזה, לשטיות. אבל לא כפי שהוא אומר, שזה בגלל האנוכיות, 'אי אפשר להתחבר לאחר'.

נראה לי כי כל הרעיון הכתוב כאן, מתחילתו ועד סופו, אין לו מקום.

שאלה מהקהל: עכ"פ לגבי היסוד שהוא כותב שם בספר, לכאורה הדבר נכון.

תשובת מרן שליט"א: אין הכי נמי. טוב שאתה מדגיש זאת. היסוד הוא נכון, בודאי שתורת התנאים נכבדת הרבה, שאין להשוותה לתורה שלנו. הם היו קדושי עליון וכו'. אלא שלא נראה לי כי הדבר קשור לענייננו. לא זאת היא הנקודה. ובל"ג נרחיב עוד בזה בשיעור נוסף.

בכל אופן, חושבני כי מה שאמרנו בשיעור הקודם, זהו הפירוש האמיתי. כי הטעות שלו בס"ת היתה, בגלל רוח טמטום – אי נמי 'רוח עוֹעִים', כפי שקראנו בהפטרת השבת, הפותחת משא מצרים וגו' לפי מנהגינו, והתרגום הוא 'רוח דטעו' – זהו עיוות, אשר הראה לו את האותיות בצורה אחרת.

השלמה לשיעור מוצש"ק נח ולך לך התשפ"ב לגבי 'נתן דצוציתא', חיזוק לתשובת מרן שליט"א לגבי השאלה כיצד אשתו הצדקת הסכימה לחטוא עם אותו אדם וכו', וחשיבות לימוד המוסר אשר יכול להשפיע הרבה על האדם.

דיברנו בעבר [בשיעור מוצש"ק נח ומוצש"ק לך לך התשפ"ב] בעניין 'נתן דצוציתא', רבי נתן דצוציתא, בכדי להסביר איך אשתו הצדקת הסכימה לכך. אמנם מתוך לחץ וכו', אבל כיצד היא הסכימה לזאת. ניסינו לומר כמה וכמה דרכים, מה היא חשבה. בין היתר, מובא שם בשיעור [מוצש"ק נח, דף 15] כך, **אולי בצירוף דברי המוסר שהיא אמרה לו וכו'.**

עלה בדעתי, חיזוק לעניין הזה, מתוך סיפור שהביא רבי' יוסף חיים בספרו עוד יוסף חי ובדרשותיו, פרשת פקודי, דף ר"א, ד"ה ומן התכלת והארגמן, ומכך אפשר אולי להבין ולחזק את התירוץ הזה, כי עניין המוסר יכול להשפיע הרבה על האדם.

הדבר חשוב לנו בפרט כעת, בימי השובבי"ם.

הגרי"ח כותב כך, מצינו לרז"ל שהפליגו מאד במעלות לימוד המוסר, וצורך גדול יש בו לעשות האדם עת קבוע בכל יום ויום, ולא יחסר מקביעותו אפילו יום אחד.

ונשמע בזה מעשה נפלא באשה אחת צנועה וכשרה, שהיתה נפשה דבוקה בלימוד המוסר. ומרוב חשקה, תיקן לה חכם אחד, ספר של מוסר בדברים יקרים ונעימים, בוערים כגחלי אש, ויורדים חדרי בטן. וקבעה לה קבע בלימודה בספר הזה, שהיה בכתיבת יד של אותה המדינה, ומתוקן בלשון המדינה, והיתה לומדת בו בכל יום ולא תסור ממנו.

הוא מדגיש כאן, כי ספרי המוסר, צריכים לדבר לאנשים ב'שפת המדינה'. גם בזמנינו, ישנם

כולם משלים נחמדים המושכין את הלב, בנויים ע"פ השכל והסֶבֶר. והדברים ההם ירדו חדרי בטנו, ויתפעל מהם פועל גדול, והבין איך הוא הולך בדרך כסילות לרדוף אחר הזנות, ואיך יהיה סופו לעג וקלס וחרפה לדורות עולם. וינחם בלבו, ויתחרט על מעשיו חרטה גמורה ושלימה.

ואחר שנפקחו עיניו והשכיל בדברים, הוציא את כלי מורה השעות – דהיינו השעון – מחיקו, וירא כי עברו שתי שעות מעת שנכנס לחדר, והבין כי האשה עשתה עֲרְמָה לברוח מן החצר ההוא. והוא שָׁמַח על מה שעשתה האשה עֲרְמָה לברוח, ולא נטמאה, והוא מְסִיבֵתָה נפקחו עיניו ע"י הספר הזה, ועזב כסילות זו שהיה נוהג בה וכו'. הסיפור שם ארוך, ואין כאן מקומו.

לעניינינו, למדתי מכך, כי ישנם אנשים כאלה. גם בעניין של נתן דצוציטא, רואים שאותו אדם היה מתורבת, לא רשע או אלים, כנראה היה לו רק את החסרון הזה. המלך הזה, אף שהיה גוי, המוסר השפיע עליו. ק"ו נתן דצוציטא שהוא יהודי. ישנם אנשים, שכנראה לא שמעו מוסר, לא ידעו, אבל כאשר היא אמרה לו דברי מוסר היורדים חדרי בטן, נפקחו עיניו, והבין את טעותו.

אם כן, אולי על כך היא סמכה. שדברי המוסר שהיא תגיד לו, ישנו את דעתו.

חושבני כי בכך אפשר לחזק את התירוץ הזה, בכדי להבין את העניין היטב בדרך הזאת.

חלק השו"ת

שאלה מהקהל: לגבי דעת הבית דוד, שמרן שליט"א הביא בהתחלת השיעור. לכאורה נפקא מינה טובא מדבריו, כי אם אנחנו הולכים לפי הבית דוד, אזי כל השעות הזמניות משתנות. א"כ אנחנו צריכים לוח שנה חדש לגמרי. הכל מקדים, עלות השחר וכו'.

תשובת מרן שליט"א: כנראה. אין הכי נמי. ולא רק זה, ישנם החושבים כי לגבי זמן הנץ החמה מוקדם, רק אבותינו בתימן סמכו על כך. אולם ישנו ת"ח אחד בשם הרב שוורץ מקרית

אנשים הצריכים לכך, כמו הספר שהבאנו מקודם [אוצר הדרשות הקצרות]. בכדי שהאנשים יתעוררו, מדברים איתם בשפה שהם מבינים.

למרות שלתלמידי חכמים, זה לא מתאים, ואפילו לא כדאי. אבל מצד שני, ישנה גם תועלת, אם זה כתוב בסגנון הזמן, לציבור הרחב. כפי שהגרי"ח כותב, 'מתוקן בלשון המדינה'.

וסופו של־ספר זה, היה סיבה להציל אותה מטומאה. וגם על ידו, נטהר מלך אחד גדול מטומאתו הגדולה.

ומעשה שהיה כך היה. כי מלך אחד היה שלם בחכמה ובמדות טובות – אין המדובר בסתם מישהו קטן, אלא אדם חכם גדול, בעל מדות – ורק מדה אחת רעה נמצאת בו, שהיה להוט אחר הזנות, ונותן עיניו בנשים לטמאן, והיה משתדל בכל כחו לצוד אותן וכו'.

ישנו כאן סיפור ארוך, לא ניכנס לכל הפרטים. אבל העיקר כי הוא חזר בתשובה, בזכות הלימוד בספר המוסר. הוא מספר שם את הסיפור, איך הוא ניסה ללכוד אותה במצודתו, אולם הצדקת הזאת ברחה לו. היא השאירה את הספר על השלחן, והמלך הזה ראה את הספר והתחיל לקרוא.

אחר שיצאה האשה מן החדר, והוא ממתין שם – המלך חשב שהיא עוד מעט תחזור – ראה ספר אחד מונח על השלחן שלה שם בתוך החדר, ויקחהו לראות בו עד שתבא. והספר ההוא, היה מתורגם בלשון המדינה, וכתוב בכתב המדינה שהמלך יודע ומבין אותו.

והספר ההוא, חלוק לשלשה שערים. השער הראשון, מוסר על לאו של לא תרצח. והשער הב', מוסר על לאו של לא תנאף. ושער השלישי, מוסר על לאו של לא תגנוב.

והתחיל ללמוד בו מתחילתו, בשער הראשון. וימצאהו מתוקן בלשון יפה ונעים, דברים נחמדים ומשלים יקרים. ואחר שסיים שער הראשון, התחיל ללמוד בשער השני, שהוא על לא תנאף, ומצא בו דברים יקרים יותר ויותר.

צאנו, שעומד להוציא ספר שלם לגבי הנושא הזה, והוא מביא שישים גאונים ופוסקים האומרים כך, לגבי הנץ של זמנינו. זהו חידוש גדול, שלא יודעים עליו. הנץ שמפורסם בלוחות בזמנינו, כפי שהוא מברר שם, התחיל רק מלפני כמאה שנה. אולם בעבר, בכל קהילות ישראל, היו מחשיבים את הנץ כמו התימנים.

שאלה מהקהל: חצי שעה, או שעה?

תשובת מרן שליט"א: בערך. לכל הפחות, חצי שעה. 30-40 דקות.

שאלה מהקהל: כמו הפרי חדש?

תשובת מרן שליט"א: גם יכול להיות. אבל נראה שהם החשיבו זאת 'הנץ', ולא האיר המזרח שכתב הפר"ח.

שאלה מהקהל: מי שיש לו טלפון לא כשר, מותר שיוציא ספר תורה?
תשובת מרן שליט"א: לא.

המשך השאלה מהקהל: ואם הוא הוציא?

תשובת מרן שליט"א: אם הוציא, להוציא אותו...

שאלה מהקהל: בכוח?

תשובת מרן שליט"א: לא. יכולים בחכמה עשית', מלאה הארץ קנייניך. אם זה ייעשה בכח גדול וביד חזקה, בסוף חלילה יהיה יותר גרוע. הכל לפי העניין. צריכים לראות, לפי הבנת ראשי הציבור, איך להסביר לו.

אגיד לך דוגמא. היינו פעם באיזה מקום, אולם, לצורך עריכת חופה וקידושין, והמשפחה הזמינה עדים לקידושין. לא אני הזמנתי, אלא מתוך בני המשפחה. ובא מישהו ואמר לי, תשמע, אחד העדים הוא עם טלפון לא כשר. לא ידעתי מה לעשות, כי אותו אדם היה מכובד, לא היה נעים כעת לבטל זאת. אמרתי, טוב, נראה מה לעשות, אולי בהמשך נמצא סמוך לפני החופה איזה פתרון. נצרף עוד אחד שיסתכל. ברוך ה', הוא כבר שמע את ההתלחשויות, והוא מעצמו אמר שיקחו מישהו אחר... ירד מכך. אבל אם אתה פוגע באדם וכו', עלולה לצמוח מכך מחלוקת. צריכים לדעת, איך להתנהל.

שאלה מהקהל: איך שם הפרשה שלנו? כי אני הכבדתי, או 'בא'?

תשובת מרן שליט"א: בספרים הישנים שלנו, זה 'כי אני הכבדתי', כנראה כיון שישנו עוד פסוק 'בא אל פרעה' אחר, בפרשת וארא, ואפשר להתבלבל. כנראה זאת הסיבה, שלא יתבלבלו עם ה'בא' השני. אבל אפילו מהרי"ץ זיע"א [בסדר עיבור השנים] כתב 'בא'. לכן, אני לא מקפיד על כך, וכמו שראינו בדורות האחרונים אצלינו לא חששו לזה. אותו הדבר לגבי 'מצורע', לא הקפידו על כך, לומר כמו הקדמונים פרשת 'זאת תהיה'. וכבר בשיעור מוצש"ק בא התשע"ח, בשכ"ט, דיברנו בעניין השאלה הזאת, מדוע שינו אבותינו והעדיפו לקרוא את שם הפרשה 'בא' ולא 'כי אני הכבדתי' כפי שהיה נהוג בעבר, כי זה בגלל סימן הפרשיות שובבי"ם בראשי תיבות יעו"ש. מלבד שזה "כְּבִיד" מדאי לקרוא לה כי אני הכבדתי...

והמקום ברוך הוא יעזרנו תמיד ללכת בדרכו הישרה, אכי"ר.

**שובו
בנים
שובבי"ם**